

۱۴۰۰

سالنامه
فیبین
راهبردی

سیاست خارجی چین

در سال ۱۴۰۰

رویدادها و روندها

سالنامه تبیین راهبردی ۱۴۰۰

سیاست خارجی چین در سال ۱۴۰۰؛ رویدادها و روندها

اندیشکده راهبردی تبیین

نشانی: تهران، اقدسیه، خیابان شهید موحد دانش، خیابان نسترن، پلاک ۳۲، واحد ۷

کد پستی: ۱۹۵۷۶۶۴۷۳۱

تلفن: ۲۶۱۵۳۳۲۹

نمبر: ۸۹۷۷۱۹۶۴

فهرست

توسعه نظامی ۳

بازیابی اقتصادی ۴

سیاست خارجی تهاجمی ۶

جمع بندی ۱۱

احسان کیانی

کارشناس سیاست خارجی

این مقاله به طور مختصر به ارزیابی مهم ترین روندها و رویدادهای چین در سال گذشته پرداخته و چشم انداز کوتاه مدت آینده را بررسی کرده است.

مقدمه:

جمهوری خلق چین در سالی که گذشت به تدریج آماده مقابله با سیاست های تهاجمی ایالات متحده در دولت بایدن شد. گسترش فناوری های نظامی و توسعه برنامه نظامی هسته ای، تمجید حزب از نقش ژی و افزایش اقتدار وی، افزایش مانورهای نظامی در دریای چین جنوبی و نزدیکی سواحل تایوان، همگی از مواردی بود که این فرضیه را تقویت می کند. مسأله افغانستان و حفظ امنیت مرزهای غربی پس از استقرار طالبان، گسترش ارتباطات در غرب آسیا و هم چنین تلاش برای گسترش نفوذ اقتصادی از دیگر وجوه سیاست خارجی چین در سال جاری بوده است. در این راستا، روندها و رویدادهای ناشی از آن را می توان بدین شرح ذکر کرد.

توسعه تجهیزات متعارف: چین در سال جاری درصدد توسعه فناوری‌ها و تجهیزات نظامی برآمده و سعی کرده مزیت‌های نسبی بیشتری در حوزه‌های هسته‌ای، موشکی و تجهیزات متعارف، کسب کند. یکی از این موارد توسعه موتورهای بومی هواپیماهای غول‌پیکر ۷۲۰ می‌باشد که در جریان مقابله چین با شیوع کرونا، نقش مهمی در نقل‌وانتقالات مرسولات پزشکی داشتند^۱. این هواپیماها در صورت بروز یک درگیری نظامی، در انتقال سریع نیروها و تجهیزات، کاربردی خواهند بود. آغاز ساخت سومین ناو هواپیمابر چینی در سال میلادی گذشته، بخش دیگری از توسعه نظامی در حوزه دریایی و مقابله با مزیت‌های انحصاری آمریکا در اقیانوس آرام بود^۲. ویژگی سومین ناو هواپیمابر آن است که هواپیماهایی بمب‌افکن بزرگتری که حامل بمب‌های سنگین تری هستند را منتقل می‌کند^۳.

۱. لیه گلدستین، چین ممکن است از این توانایی علیه تایوان استفاده کند، نشنال اینترست، ۹ بهمن ۱۴۰۰، قابل دسترسی در

<https://nationalinterest.org/blog/reboot/china-may-use-advanced-fighter-aircraft-war-over-taiwan-200101>

۲. کریس اوسبورن، نگاهی به جدیدترین ناو هواپیمابر پیشرفته چین، نشنال اینترست، ۶ بهمن ۱۴۰۰، قابل دسترسی در

<https://nationalinterest.org/blog/reboot/watch-out-chinas-newest-high-tech-aircraft-carrier-199904>

۳. کلب لارسون، آنچه باید در مورد برنامه ناو هواپیمابر چین بدانید، نشنال اینترست، ۸ بهمن ۱۴۰۰، قابل دسترسی در

<https://nationalinterest.org/blog/reboot/heres-what-you-need-know-about-chinas-aircraft-carrier-program-199908>

زرادخانه هسته‌ای: رویداد دیگری که در فرآیند توسعه نظامی چین

اهمیت راهبردی می‌یابد، تقویت زرادخانه هسته‌ای اش بوده است. طبق برخی

برآوردها تعداد موشک‌های بالستیک قاره‌پیمای

مجهز به کلاهک‌های هسته‌ای که قادر به تهدید

آمریکا هستند احتمالاً در پنج سال آینده به ۲۰۰

خواهد رسید^۴. یکی از رخدادهایی که توسعه زرادخانه

هسته‌ای چین را سرعت بخشید، افول معاهدات

کنترل تسلیحات میان آمریکا و روسیه در دوران

ترامپ بود. علاوه بر اینکه دولت ترامپ خواستار آن

بود که در معاهدات جدید کنترل تسلیحات هسته‌ای،

چین نیز یک سوی توافق باشد. اراده آمریکا برای

جلوگیری از تقویت قدرت هسته‌ای پکن، اراده چین را در این زمینه تشدید کرد.

مهمترین رویداد در
سیاست‌گذاری‌های

اقتصادی چین در این سال
را می‌توان راهبرد «چرخه
دوگانه» دانست. اعلام
استراتژی «چرخه دوگانه»
به عنوان برنامه اقتصادی
پنج‌ساله از ۲۰۲۱ تا
۲۰۲۵ ضمن توسعه توان
اقتصادی چین، می‌تواند
رویکرد تنها جمی‌تری به
سیاست خارجی این کشور
در قبال آمریکا ببخشد.

بازیابی اقتصادی

هدف‌گذاری اقتصادی: با افول شیوع کرونا در چین، تمرکز بر رشد

۴. کریس اوسبورن، تداوم توسعه زرادخانه هسته‌ای چین، نشنال اینترست، ۱ بهمن ۱۴۰۰، قابل دسترسی در

<https://nationalinterest.org/blog/reboot/china-continues-expand-its-nuclear-arsenal-199800>

اقتصادی بار دیگر در دستور کار پکن قرار گرفت. تلاش ژئی برای احیای اقتصاد و سبقت از قدرت‌های دیگر در این زمینه مورد تحسین حزب کمونیست چین قرار گرفت. به همین دلیل حزب در قطعنامه پایانی اجلاس هیئت سالانه، بیانیه‌ای تاریخی درباره سیر تحول چین در دوران حکومت حزب کمونیست صادر کرد که این مسیر را به سه دوره مائو، شیائوپینگ و ژئی جین‌پینگ تقسیم کرده و نوشته است: «هر دوره اجتماعی به مردان بزرگ خود نیاز دارد و اگر چنین مردانی وجود نداشته باشند، آنها را خلق می‌کند.» بیانیه ژئی را بنیانگذار سومین عصر چین کمونیست عنوان کرده است. بخش دیگری از بیانیه که به اهداف اقتصادی چین مرتبط بوده یک هدف اصلی را مد نظر قرار داد: تبدیل چین به جامعه‌ای مرفه تا سال ۲۰۳۵ و افزایش سرانه تولید ناخالص داخلی تا ۲۵ هزار دلار^۵.

سیاست گذاری چرخه دوگانه: مهمترین رویداد در سیاست گذاری‌های

اقتصادی چین در این سال را می‌توان راهبرد «چرخه دوگانه» دانست. اعلام استراتژی «چرخه دوگانه» به عنوان برنامه اقتصادی پنج‌ساله از ۲۰۲۱ تا ۲۰۲۵ ضمن توسعه توان اقتصادی چین، می‌تواند رویکرد تهاجمی‌تری به سیاست خارجی این کشور در قبال آمریکا بیخشد. راهبرد «چرخه دوگانه» اولین بار در

۵. لان جانسون، معنای ارتقای ژئی برای سیاست خارجی چین، ۲۱ آبان ۱۴۰۰، قابل دسترسی در

https://www.cfr.org/in-brief/what-xi-jinpings-elevated-status-signals-chinese-foreign-policy?utm_source=eyesonasia&utm_medium=email&utm_campaign=EyesOnAsia2021November30&utm_term=EyesonAsia

جلسات سیاسی کمیته مرکزی حزب کمونیست چین در اواخر ۲۰۲۰ و اوایل ۲۰۲۱ مطرح شد. رییس جمهور چین این استراتژی را چنین معنا کرد که چین باید به چرخه قوی تقاضا و ابتکار داخلی به عنوان موتور اول محرک اقتصادی روی آورد

یکی از مهم ترین روندهای سیاست خارجی چین را می توان آمادگی برای الحاق تایوان به چارچوب سیاسی چین در آینده دانست. آینده ای که شاید نزدیک نباشد ولی اراده یکن برای تحقق آن جدی است.

در حالی که بازارها و سرمایه گذاران خارجی را به مثابه موتور دوم رشد حفظ کند. اهمیت اساسی این راهبرد در تلاش برای خودکفایی در فناوری های نو و به ویژه نیمه هادی هاست. همان مسأله ای که دولت ترامپ نیز به آن حساس شد و اکنون دولت بایدن را نیز به افزایش سرمایه گذاری در آن واداشته است. این

مسأله نیز از جنبه دیگری اهمیت تایوان را به عنوان یکی از منابع نیمه هادی ها در آینده اقتصادی چین، نشان می دهد.

سیاست خارجی تهاجمی

مهار چین از مهم ترین اولویت های سیاست خارجی تیم بایدن است ولی کاخ سفید تلاش دارد از تشدید تنش به سطح خصومت پرهیز کند. به همین دلیل چین در سالی که گذشت بسته ای پیشنهادی به آمریکا ارائه کرده که در آن آمریکا

۶. چرخش اقتصادی چین و استراتژی چرخه دوگانه، معاونت دیپلماسی اقتصادی وزارت خارجه، ۸ مهر ۱۳۹۹، قابل دسترسی در

<https://economic.mfa.ir/portal/NewsView/611935>

در مقابل درخواست همکاری در مسائل جهانی مانند تغییرات آب و هوایی، باید از انتقاد از سیستم داخلی چین و سیاست‌های آن در قبال هنگ کنگ، سین کیانگ، تبت و تایوان خودداری کند. ولی دولت آمریکا با انعقاد پیمان آوکیس میان استرالیا، آمریکا و بریتانیا سعی نمود حلقه محاصره علیه چین را تنگ‌تر کند.^۷ هم‌چنین بایدن تصمیم ترامپ در اعطای مجوز حضور مقام‌های آمریکایی در تایوان را تأیید کرده و هیئتی را اعزام این جزیره نمود.^۸ اقداماتی که عزم چین برای گسترش مناسبات سیاسی و اقتصادی‌اش در دیگر مناطق ژئوپلیتیک به ویژه غرب آسیا، شرق اروپا و آمریکای لاتین را افزایش داد.

تهدید تایوان: یکی از مهم‌ترین روندهای سیاست خارجی چین را می‌توان آمادگی برای الحاق تایوان به چارچوب سیاسی چین در آینده دانست. آینده‌ای که شاید نزدیک نباشد ولی اراده پکن برای تحقق آن جدی است. شاهد مثال اینکه پکن در سال جاری به دفعات ورود به حریم هوایی پکن را سرعت بخشیده و موضع خود را بر سر «تعهد تزلزل ناپذیر» برای اتحاد با تایوان سخت‌تر کرد.^۹

۷. پاتریشیا کیم، به سوی رقابت مسئولانه با چین، بروکینگز، ۱۶ مهر ۱۴۰۰، قابل دسترسی در

<https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2021/10/08/working-toward-responsible-competition-with-china/>

۸. لیندسای میزلند، تنش در روابط چین و تایوان، شورای روابط خارجی، ۲۰ اردیبهشت ۱۴۰۰، قابل دسترسی در

<https://www.cfr.org/backgrounder/china-taiwan-relations-tension-us-policy>

۹. صبا ستار، آیا چین واقعاً برای حمله به تایوان آماده می‌شود؟، نشنال اینترست، ۲۸ آبان ۱۴۰۰، قابل دسترسی در

<https://nationalinterest.org/blog/buzz/china-really-getting-ready-invade->

به همین دلیل نخبگان سیاسی آمریکا از هم‌اکنون نگران چنین روندی هستند. برای مثال، مایک گلگر، نماینده جمهوری خواه مجلس آمریکا در یادداشتی در فارن افرز خواستار افزایش کمک‌های تسلیحاتی آمریکا به تایوان شده است. در این یادداشت به نقل از فرماندهی حوزه پاسیفیک ارتش آمریکا (یواس‌پکام) آمده

که چین تا شش سال آینده توانایی حمله تمام‌عیار به تایوان و الحاق آن را کسب خواهد کرد. وزیر دفاع تایوان برآورد کمتری قائل است و معتقد است ارتش چین این توانایی را تا سال ۲۰۲۵ کسب خواهد کرد^{۱۰}. این واقعیت غیرقابل انکار است که مطلوب‌ترین سناریو برای پکن درباره تایوان در آینده، یک عملیات سریع و کوتاه‌مدت می‌باشد. بنابراین نهایت تلاش آمریکا برای حمایت از تایوان، اقداماتی

پس از حمله روسیه به اوکراین، تأکید ژنی در گفتگو با پوتین بر راهکارهای دیپلماتیک و هم‌چنین رأی ممتنع چین به قطعنامه آمریکا علیه مسکو، نشان دیگری است از اینکه پکن ترجیح می‌دهد ضمن مدیریت تنش با غرب، فرصت تقویت بیش از پیش روسیه نیز فراهم نگردد.

بر مبنای بازدارندگی جهت هشدار به چین مبنی بر وقوع یک نبرد فرسایشی میان چین و آمریکا و متحدان منطقه‌ای اش خواهد بود. وگرنه در صورت حمله، بعید است امکان آمادگی علیه ارتش چین وجود داشته باشد.

شرق اروپا: در شرق اروپا و به خصوص حوزه بالکان سرمایه‌گذاری‌های

taiwan-195876

۱۰. مایک گلگر، تایوان نمی‌تواند منتظر بماند، فارن افرز، ۱۲ بهمن ۱۴۰۰، قابل دسترسی در

<https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2022-02-01/taiwan-cant-wait>

مالی و تجاری چین، به نفوذ از طریق سهام‌داری شرکت‌های چینی در پروژه‌های صنعتی و بدهی دولت‌های منطقه به پکن انجامیده است. بوسنی، صربستان، مونته‌نگرو، مقدونیه شمالی و کوزوو، در این زمره قرار دارند^{۱۱}. در شرایط پسا کرونا که دولت‌های اروپایی راه دشواری برای بهبود شرایط اقتصادی دارند، چین از مزیت‌های نسبی خود برای تعمیق نفوذش در این قاره استفاده می‌کند. نفوذ چین در میان متحدان سنتی آمریکا، در رقابت پکن و واشنگتن در کسب حوزه‌های نفوذ بیشتر، حیاتی است.

غرب آسیا: غرب آسیا در مقایسه با اروپا و آمریکای لاتین، برای نفوذ سیاسی و اقتصادی چین مستعدتر است. زیرا اولاً چین به دلیل دریافت بالای انرژی از این منطقه روابط مساعدی با عمده کشورهای نفت خیز و صادرکننده نفت دارد و ثانیاً نیازمندی‌های توسعه‌ای کشورهای این منطقه در زیرساخت‌هایی مانند تولید انرژی، حمل و نقل و صنایع تولیدی و کشاورزی، فراتر از آن است که صرفاً با کمک‌های اقتصادی دیگر قدرت‌ها به خصوص آمریکا و اتحادیه اروپا تأمین گردد. حضور مؤثر چین در غرب آسیا نه فقط در مقابله با آمریکا بلکه در ایجاد توازن با نفوذ منطقه‌ای روسیه نیز برای چین اهمیت دارد. مسکو گرچه در مقابله با بخشی از فشارهای غرب به‌ویژه در زمینه قدرت تسلیحاتی و مسائل حقوق بشری

۱۱. دونالد ترمپ، پروژۀ چین در بالکان غربی، مؤسسه مطالعات راهبردی و بین‌المللی، ۱۱ اسفند ۱۳۹۹، قابل دسترسی در

<https://www.csis.org/analysis/red-flags-triaging-chinas-projects-western-balkans>

با چین هم‌راستا باشد ولی آسیای مرکزی، اروپای شرقی و غرب آسیا عرصه رقابت اقتصادی و دیپلماتیک آنهاست. حضور نظامی چین در خلیج فارس و دریای سرخ؛ فروش تسلیحات به کشورهای منطقه و همکاری در برنامه هسته‌ای این کشورها سه حوزه مهم رقابت چین و روسیه در غرب آسیا محسوب می‌شود^{۱۲}. در همین چارچوب باید ذکر کرد که پس از حمله روسیه به اوکراین، تأکید ژنی در گفتگو با پوتین بر راهکارهای دیپلماتیک و هم‌چنین رأی ممتنع چین به قطعنامه آمریکاعلیه مسکو، نشان دیگری است از اینکه پکن ترجیح می‌دهد ضمن مدیریت تنش با غرب، فرصت تقویت بیش از پیش روسیه نیز فراهم نگردد.

افغانستان: رویداد مهم دیگری که در سال جاری، سیاست خارجی چین را تحت تأثیر قرار داد، خروج نیروهای نظامی آمریکا از افغانستان بود. استقرار طالبان برای چین از دو منظر اهمیت اساسی یافت. اول احتمال ترویج بنیادگرایی تکفیری که به تقویت نیروهای تجزیه‌طلب در مناطق مسلمان‌نشین اوینغور منجر خواهد شد. دوم، تضعیف سرمایه‌گذاری‌های اقتصادی چین به‌ویژه در مسیر پروژه «یک کمربند، یک جاده». به همین دلیل به گفتگو با طالبان روی آورد. عدم تداوم توسعه میدان مس عینک از جمله مثال‌هایی است که از کاهش اولویت‌های اقتصادی پکن در افغانستان حکایت دارد. پکن به احتمال زیاد، قبل از پیشبرد

۱۲. سید حامد حسینی، رقابت روسیه و چین در خاورمیانه، مؤسسه آینده‌پژوهی جهان اسلام، ۱۴ اسفند ۱۳۹۹

<https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2021/08/18/how-will-china-look-to-profit-from-the-talibans-takeover-in-afghanistan/>

منافع خوش بینانه خود در افغانستان، زمانی را صرف خواهد کرد تا اطمینان حاصل کند الزامات امنیتی و دفاعی آن برآورده می شود.

جمع بندی

استراتژی بزرگ چین بر چهار پایه استوار است: تشکیل قدرت مندترین ارتش جهان، رشد فناوری و تکنولوژیک، توسعه ایدئولوژیک و سازمان های اطلاعاتی و سرانجام شکل دهی «شبکه های مشارکت راهبردی» در سیاست خارجی که مانع توسعه نفوذ آمریکا شود. آنچه در رقابت آمریکا و چین، مزیت نسبی آمریکا محسوب می شود، قدرت نرم است. به همین دلیل پکن دریافته که باید در کنار تعمیق نفوذ اقتصادی و رشد نظامی، دیپلماسی عمومی و قدرت نرم خود در رسانه های کشورهای مقصد را ارتقا بخشد. مواردی از نمونه تلاش های چین در این زمینه را می توان در ارسال کمک های بشردوستانه به افغانستان پس از خروج نظامیان آمریکایی، ارسال کمک های پزشکی و دارویی به کشورهای درگیر در کرونا و هم چنین برگزاری المپیک زمستانی مشاهده کرد. هم چنین عدم حمایت صریح از حمله روسیه به اوکراین را نیز می توان در راستای جلوگیری از خدشه بر تصویر چین در رسانه ها و افکار عمومی اروپا قلمداد نمود. بنابراین تمرکز بر مؤلفه های قدرت نرم را می توان از مهم ترین روندهای سیاست خارجی چین در آینده میان مدت تصور نمود.

یکی دیگر از روندهای سال آتی سیاست خارجی چین را می توان تقویت روابط پکن و متحدانش در سطح منطقه‌ای در شرق آسیا و هم‌چنین در دیگر

آن چه در رقابت آمریکا و چین، مزیت نسبی آمریکا محسوب می‌شود، قدرت نرم است. به همین دلیل پکن دریافته که باید در کنار تعمیق نفوذ اقتصادی و رشد نظامی، دیپلماسی عمومی و قدرت نرم خود در رسانه‌های کشورهای مقصد را ارتقا بخشد.

محدوده‌های ژئوپلیتیک قلمداد کرد. محور این تقویت روابط به احتمال قریب به یقین، پیشبرد پروژه «یک کمربند، یک جاده» خواهد بود. در این راستا غرب و جنوب آسیا و شرق و مرکز اروپا در هسته مرکزی این سیاست خواهد بود. البته مسأله حفظ امنیت و ثبات در افغانستان از مهم‌ترین چالش‌های این روند خواهد بود که تکثیر نامنی آن به مرزهای چین، پاکستان و

ایران، منافع اقتصادی و امنیتی پکن را در این محدوده دستخوش تغییر خواهد کرد.

با توجه به آن چه گفته شد، در سال گذشته روندها و رویدادهای متعددی در سیاست خارجی چین به وجود آمده که ارزیابی آن‌ها واجد اهمیت بوده است. به همین منظور اندیشکده راهبردی تبیین با نگارش مقالات و یادداشت‌هایی سعی در تجزیه و تحلیل این موارد داشته است. عناوین و پیوند دسترسی این موارد در ادامه ذکر می‌شود که برای استفاده پژوهش‌گران به کار خواهد آمد.

رویکرد تهاجمی چین در سایه استراتژی «چرخه دوگانه»

<http://tabyincenter.ir/41895>

نفوذ چین در بالکان غربی

<http://tabyincenter.ir/41957>

چین چگونه می‌خواهد از تسلط طالبان در افغانستان سود ببرد؟

<http://tabyincenter.ir/44368>

سیاست خارجی چین در غرب آسیا در دولت بایدن

<http://tabyincenter.ir/44795>

China's foreign policy in 1400; events and trends
سیاست خارجے چین در سال ۱۴۰۰ء
زیدادھا و روندھا

اندرشده هزار کتبین

نشانی ما در شبکه های اجتماعی:

@Tabyincenter

www.tabyincenter.ir